

زندگینامه مهندس محمد عابدی شیرازی بنیان‌گذار آموزشگاه عالی جنگل و مرتع گرگان

مهدی زهدی*

* عضو شورای عالی سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
پست الکترونیک: mezhohdi@yahoo.com

دانشمندان ایرانی

اواخر سده گذشته و اوایل قرن حاضر با وجود شرایط خاص و آشفتگی‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی آن دوران، افرادی پا به عرصه وجود نهادند که تعدادی از آنان بنیان‌گذار بسیاری از علوم و زمینه‌ساز توسعه کشور در بخش‌های مختلف شدند. در این میان و در زمینه علم جنگل‌داری بارها از مرحوم دکتر کریم ساعی یاد شده و ایشان با چهره‌ای کاملاً شناخته شده، به‌عنوان بنیان‌گذار علم جنگل‌داری و سازمان جنگلبانی ایران معرف عموم است، ولی نباید فراموش کرد که دکتر ساعی شاید بدون همراهی، همکاری و فداکاری افرادی همچون مهندس غلامعلی بنان، مهندس محمد عابدی و دکتر محمدحسین جزیره‌ای که در آن مقطع زمانی با ایشان همراه و هم‌پیمان شدند، امکان دستیابی به برخی از اهدافش را نداشت. بسیاری از کارشناسانی که در ابتدای راه در تأسیس بنگاه جنگل‌ها و سازمان جنگلبانی ایران نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای داشتند، حتی برای جامعه متخصصان کشور نیز تا حدودی گمنام و ناشناخته مانده‌اند. مهندس محمد عابدی شیرازی یکی از کارشناسان تأثیرگذار و از نخستین افرادی بود که در بدو تشکیل بنگاه جنگل‌ها به‌عنوان کارشناس جنگل در آن مشغول به‌کار شد.

جای بسی خوشبختی است که آقای مهندس محمد عابدی شیرازی در سن ۹۶ سالگی سلامت و سرزنده حضور دارند و توفیق این را داشتیم که در ایام اخیر، به‌حضور ایشان رسیده و بخش زیادی از مطالبی را که در ادامه ذکر خواهد شد از زبان و قلم ایشان نقل قول کنم.

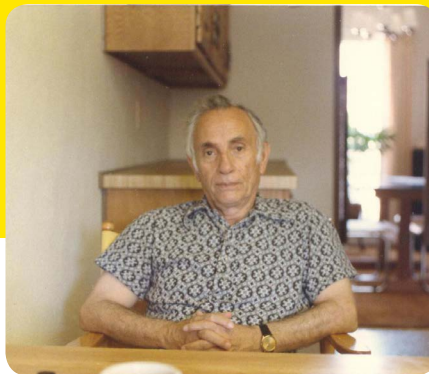
مهندس محمد عابدی شیرازی در تاریخ ششم اردیبهشت ۱۳۰۰ شمسی در شهر بهبهان، استان خوزستان از پدر و مادری که هر دو شیرازی بودند، چشم به جهان گشود. پدر وی، از کارمندان عالی‌رتبه وزارت داخله (وزارت کشور فعلی) بود و در بیشتر شهرهای خوزستان مأموریت داشته و خدمت کرده است. مهندس عابدی دارای سه فرزند هستند که دو دختر ایشان یکی دارای تحصیلات دکتری دامپزشکی بوده و دیگری دندانپزشک است. پسر ایشان نیز متخصص امور مخابراتی و مدیریت است.

پیشینه تحصیلی

مهندس عابدی تحصیلات ابتدایی خود را در دبستان خیام و تحصیلات متوسطه را در دبیرستان شاپور شهر اهواز گذرانید و در سال ۱۳۱۸ با درجه ممتاز به‌عنوان شاگرد اول به اخذ دیپلم نائل آمد. در همان سال در دانشکده و دبیرستان

اداره نگارش وزارت کشاورزی از مهندس عابدی دعوت به عمل می‌آورد تا در نگارش مطالب برنامه‌های تبلیغاتی در رادیو، روزنامه‌ها و جراید و نیز عناوین انتشارات کتاب‌ها و مقالات به این اداره کمک کند که این امر نشان‌دهنده اطلاعات و دانش قابل توجه ایشان در بدو استخدام است. همچنین مأموریت‌هایی که طی سال‌های ۱۳۲۲ و ۱۳۲۳ به ایشان محول می‌شد، حاکی از آن است که از ابتدا نسبت به انجام اقدامات فنی در جنگل‌های لرستان جدیت و علاقه وافری داشته است (شکل ۲).

کشاورزی کرج مشغول به تحصیل شد و دوره تحصیلات دانشگاهی را به مدت چهار سال در رشته مهندسی کشاورزی سپری کرد. در سال ۱۳۲۲ از دانشکده کشاورزی کرج با درجه لیسانس در رشته مهندسی کشاورزی با گرایش جنگل فارغ‌التحصیل شد. به بیان خود ایشان، در دانشکده کشاورزی کرج پس از انتخاب گرایش جنگل در سال چهارم در رشته عمومی کشاورزی، یکی از نخستین دانشجویان رشته جنگل بوده است: «در آن زمان در دانشکده کشاورزی کرج، در رشته جنگل

شکل ۱- عکس‌های مهندس محمد عابدی شیرازی در گذر زمان

مهندس عابدی در ششم فروردین ۱۳۲۶ طی حکمی به سمت ریاست دایره فنی اداره کشاورزی شهرستان خرم‌آباد منصوب می‌شود و تا تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۲۸ که به تهران و بنگاه جنگل‌ها منتقل شد، در این مسئولیت انجام وظیفه می‌کند. در تاریخ هفدهم خرداد ۱۳۲۸ طی ابلاغ حکمی از سوی وزیر کشاورزی، به‌عنوان کارمند اداره ممیزی جنگل و آمار در بنگاه جنگل‌ها منصوب می‌شود و براساس همین حکم ایشان از خرم‌آباد به تهران منتقل می‌شود. پس از سه ماه خدمت در بنگاه جنگل‌ها، طی حکمی از سوی کریم ساعی (رئیس و مدیرعامل بنگاه جنگل‌ها) در تاریخ هفتم شهریور ۱۳۲۸ به سمت معاون اداره جنگل‌داری بنگاه جنگل‌ها منصوب می‌شود. هشت روز بعد، آقای مشکوتی، سربازرس جنگل‌ها در بنگاه جنگل‌ها، از مهندس عابدی درخواست می‌کند که نتایج مطالعات، اطلاعات و نقشه‌های خود از جنگل‌های لرستان را به رشته تحریر درآورده، به بنگاه جنگل‌ها ارائه داده و یک نسخه آن را برای مرکز سربازرسی در بابل‌سر ارسال کند (شکل ۲). در این نامه ذکر شده، «با توجه به آنکه بنگاه جنگل‌ها مشغول جمع‌آوری اطلاعات لازم و کافی درباره جنگل‌های ایران است، ارائه این اطلاعات برای بنگاه اهمیت به‌سزایی دارد.» شاید بتوان گفت نخستین اطلاعات جنگل‌شناسی در خصوص جنگل‌های خارج از شمال در همین مقاطع زمانی شکل گرفته است. در تاریخ ۲۶ شهریور ۱۳۲۹ با ابلاغ رئیس و مدیرعامل بنگاه، محمد عابدی به‌سمت رئیس اداره صنایع چوب بنگاه جنگل‌ها منصوب می‌شود. این مسئولیت تا یک سال بعد ادامه یافت و در این تاریخ با ابلاغی از سوی رئیس و مدیرعامل بنگاه، به‌سمت بازرس بنگاه منصوب شد. همچنین طی حکمی صادر شده از سوی رئیس و مدیرعامل بنگاه در دی ماه ۱۳۳۰، با حفظ سمت به‌عنوان یکی از اعضای اصلی کمیسیون انتشارات و تبلیغات بنگاه جنگل‌ها منصوب شد. در ادامه پیشرفت مسیر شغلی در تاریخ بیستم آبان ۱۳۳۳ با ابلاغ رئیس و مدیرعامل بنگاه جنگل‌ها به‌عنوان سرکارشناس بنگاه جنگل‌ها و در تاریخ دهم شهریور

اساتیدی به تعداد مورد نیاز وجود نداشت و از این نظر دانشکده در تنگنا بود. استاد معروف دکتر کریم ساعی به‌همراه پروفیسور گاوبا گیاه‌شناس اتریشی، دکتر اسفندیاری، مهندس عطایی و مهندس فرهمند درس‌های رشته جنگل را تدریس می‌کردند. به‌علاوه، در آن زمان دوره تحصیل در دانشکده کشاورزی کرج سه سال بود و در سال چهارم پس از تقسیم به چند گرایش به مدت چهار سال به طول می‌انجامید.»

مهندس عابدی شیرازی پس از استخدام در وزارت کشاورزی در سال ۱۳۳۴ برای ادامه تحصیل در مقطع فوق لیسانس در رشته مهندسی جنگل به ایالات متحده آمریکا رفت و در دانشگاه یوتا، دانشکده جنگل‌ها لوگان مشغول به تحصیل شد. سپس بعد از دریافت درجه فوق لیسانس در رشته مهندسی جنگل برای خدمت دوباره به کشور بازگشت.

پیشینه کاری

مهندس عابدی در تاریخ سوم اسفند ۱۳۲۱ با درخواست رئیس اداره کارگزینی اداره کشاورزی و دامپزشکی شهرستان خرم‌آباد بعد از سپری کردن روال گزینش، به استخدام وزارت کشاورزی درآمد و در اداره کشاورزی و دامپزشکی شهرستان خرم‌آباد مشغول به‌کار شد. در این مدت به‌عنوان کارمند فنی، رئیس اداره فنی، رئیس امور باغ کشاورزی نمونه و رئیس دایره فنی با اداره کشاورزی خرم‌آباد همکاری می‌کند. ایشان در این باره می‌گوید: «در دوره خدمت در اداره کشاورزی لرستان به شناسایی جنگل‌های این استان بسیار علاقه داشته و با بازدیدهای مکرر از این جنگل‌ها توانستم یک کلکسیون جالب و قابل استفاده با رعایت کامل اصول فنی از درختان و درختچه‌ها فراهم آورده و آن را به بنگاه جنگل‌ها که تازه به ریاست استاد کریم ساعی تشکیل شده بود، تقدیم کنم که مورد توجه بسیار استادان از جمله دکتر حبیب‌الله ثابتی، گیاه‌شناس بنگاه جنگل‌ها و سازمان قرار گرفت.» به سبب توانایی‌های فنی و دانش علمی مهندس عابدی، در تاریخ ۲۶ مهر ۱۳۲۲ دکتر میمندی‌نژاد، رئیس

۱۳۳۵ به‌عنوان عضو شورای فنی بنگاه منصوب شد. ابلاغ‌های بعدی از سوی رئیس و مدیر عامل بنگاه عبارتند از: سرپرست قسمت عملیات و آموزش (۱۳۳۶/۲/۲۸) و مشاور فنی و مسئول بررسی‌های بنگاه جنگل‌ها (به تاریخ ۱۳۳۶/۵/۲۶).

یکی از رخدادهای مهمی که در ارتباط با مسئولیت‌های اداری برای ایشان رخ داد، ابلاغی است که ۲۸ شهریور ۱۳۳۶ از سوی رئیس و مدیرعامل بنگاه جنگل‌ها به‌عنوان رئیس آموزشگاه عالی جنگل و مرتع گرگان صادر شد و در واقع آقای مهندس عابدی به‌عنوان مؤسس این آموزشگاه از این تاریخ اقدام به راه‌اندازی آن نمود و در این راه تلاش‌ها و مساعی فراوانی به خرج داد. شاید بتوان به جرأت گفت که این آموزشگاه در سال‌های اولیه فعالیت خود بهترین نسل کارشناسان سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور را تربیت نمود که هر یک از این افراد در سراسر کشور منشاء اقدامات مهمی در عرصه‌های منابع طبیعی شدند (با توجه به اهمیت این موضوع در ادامه به‌صورت مفصل تاریخچه تشکیل آموزشگاه عالی جنگل و مرتع گرگان که به قلم خود ایشان دریافت شده است، ارائه می‌شود).

مهندس عابدی در سیستم اداری پله‌های ترقی را یک به یک طی کرده و به‌همین ترتیب در دهه ۱۳۴۰ شمسی نیز مسئولیت‌های متعددی به ایشان واگذار شد. در تاریخ دهم آبان ۱۳۴۰ با ابلاغ رئیس سازمان جنگلبانی ایران به‌سمت مشاور عالی و رئیس قسمت بررسی‌های جنگل این سازمان و در تاریخ نوزدهم دی ماه همین سال به‌سمت رئیس اداره کل بررسی‌های سازمان جنگلبانی منصوب شد. به سبب توان علمی و تجربی که عابدی طی سال‌های خدمت کسب نمود، در ۲۳ بهمن ۱۳۴۰ با حفظ سمت به عضویت شورایی عالی جنگل در آمد و دو سال بعد در مسیر تعالی اداری با ابلاغ معاون وزیر و رئیس سازمان جنگلبانی ایران به‌سمت معاونت فنی این سازمان منصوب شد.

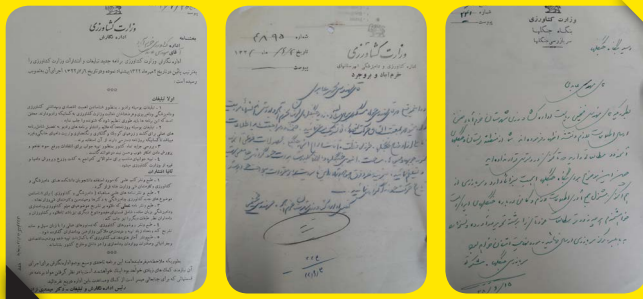
مهندس عابدی در ۲۲ تیر ۱۳۴۲ با ابلاغ وزیر کشاورزی به عضویت هیئت مشورتی تحقیقات دامپروری منصوب شد. همچنین در ۲۱ مهر ۱۳۴۵ با ابلاغ رئیس سازمان جنگلبانی ایران با حفظ سمت معاونت سازمان، به عضویت کمیته فنی‌ای که برای همکاری و نظارت فنی در کلیه امور جنگل‌کاری‌های اطراف تهران تشکیل شده بود، درآمد. لازم به توضیح است که عملیات اجرایی و ایجاد کمربند سبز و جنگل‌کاری در اطراف تهران همچون پارک‌های جنگلی چیتگر، گردنه قوچک و سرخه‌حصار در دهه ۱۳۴۰ آغاز شد. مهندس عابدی طی ابلاغی در تاریخ ۲۸ اردیبهشت ۱۳۴۶ با ابلاغ رئیس سازمان جنگلبانی با حفظ سمت مدیر کلی مراتع به‌عنوان نماینده سازمان در استفاده از بورس‌های خارج از کشور معرفی شد. همچنین، در مقطعی که در سمت مدیر کلی مراتع انجام وظیفه می‌کرد، به‌عنوان مجری طرح شماره ۱۶۰۴ (طرح اصلاح مراتع و تهیه علوفه) بود.

مهندس عابدی با ابلاغ و امضای محمدرضا شاه پهلوی در سال ۱۳۴۶ به‌سمت مدیر کلی مراتع منصوب شد. لازم به توضیح است که تا قبل از تشکیل وزارت منابع طبیعی اداره کل مراتع زیر نظر وزارت کشاورزی بود که پس از تشکیل وزارت منابع طبیعی همراه با سازمان جنگلبانی به وزارت منابع طبیعی الحاق و به دفتر فنی مراتع تبدیل شد که البته این مسئولیت کمتر از دو ماه به‌طول انجامید، زیرا در تاریخ دهم

دی ماه همین سال با ابلاغ وزیر منابع طبیعی به‌سمت مدیرکلی ناحیه یک منابع طبیعی کشور که در آن زمان شامل تهران، سمنان، دامغان، شاهرود، اراک، قزوین، ساوه و زرند بود، منصوب شد. البته لازم به ذکر است که حکم مدیرکلی منطقه یک منابع طبیعی کشور با پیشنهاد وزیر و با تأیید محمدرضا شاه پهلوی به ایشان ابلاغ شد. مهندس عابدی در سوم فروردین ۱۳۴۷ با ابلاغ وزیر منابع طبیعی با حفظ سمت مدیرکلی ناحیه یک منابع طبیعی، به عضویت سرکمیته نشریه جنگل در آمد.

مهندس عابدی در دو مقطع زمانی یکی در دهم اردیبهشت ۱۳۵۱ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۲ و دیگری در تاریخ نهم آبان ۱۳۵۶ با ابلاغ وزیر به‌سمت معاونت طرح‌ها و برنامه‌های سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور منصوب شد (شکل ۳). در ۲۲ بهمن ۱۳۵۲ با ابلاغ وزیر کشاورزی و منابع طبیعی به‌سمت معاون امور بهره‌برداری و صنایع چوب سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور منصوب شد. ضمن آنکه در نوزدهم تیر ۱۳۵۴ با ابلاغ وزیر کشاورزی و با حفظ پست معاونت امور بهره‌برداری و صنایع چوب به عضویت شورای عالی جنگل و مرتع درآمد.

پس از انقلاب اسلامی نیز در تاریخ ۲۵ مهر ۱۳۵۸ رئیس سازمان

شکل ۲- تعدادی از نامه‌ها و ابلاغ‌هایی که برای مهندس عابدی صادر شده است

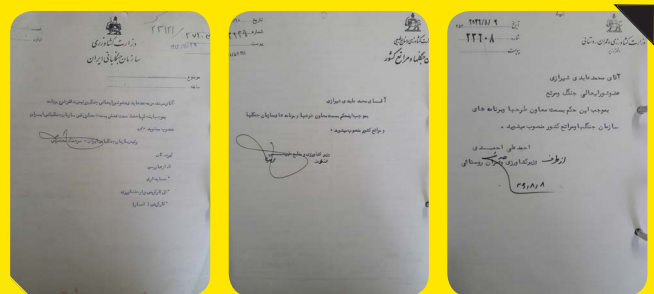
جنگل‌ها و مراتع کشور از ایشان دعوت می‌کند تا با توجه به نیاز سازمان، برای عضویت در شورایی عالی جنگل، مرتع و خاک اعلام آمادگی کند. در نهایت مهندس عابدی در تاریخ اول آذر ۱۳۵۸ با کارنامه‌ای درخشان و خدمات دولتی ارزنده و بیش از ۳۶ سال اشتغال به افتخار بازنشستگی نائل شد.

بازدیدها و مأموریت‌های علمی و تخصصی به خارج از کشور

به دعوت سفیر کبیر آمریکا در ایران در ششم مهر ۱۳۳۰ به مهندس عابدی به‌همراه چهار نفر دیگر مأموریت داده شد تا با سفر به آمریکا از مؤسسات مربوط به امور جنگل بازدید به‌عمل آورند. به‌علاوه آنکه در تاریخ ۱۴ خرداد ۱۳۳۰ از سوی هیئت مدیره کانون مهندسان کشاورزی به عضویت هیئت تحریریه نشریه این کانون منصوب شد. طبق ابلاغیه‌ای در تاریخ ۲۱ فروردین ۱۳۳۳ رئیس و مدیرعامل بنگاه جنگل‌ها مهندس عابدی را به‌دلیل تسلط به زبان انگلیسی به‌منظور شرکت در کنفرانسی که درباره استفاده از آب‌های هرز برای درختکاری و جنگل‌کاری در عمان پایتخت اردن برگزار شد، از طرف بنگاه معرفی کرد. در دهه ۳۰، ۴۰ و حتی ۵۰، مهندس عابدی به‌دلیل تخصص در امور جنگل و تسلط به زبان انگلیسی بارها به‌عنوان نماینده بنگاه جنگل‌ها، سازمان جنگلبانی، وزارت

نام اداره اصل چهار در ایران تأسیس شد، پروژه‌های فنی مشترک متعددی با وزارتخانه‌های ایران به امضا رسانید و در بدو امر سعی داشت که عده‌ای از مدیران کل و مجریان طرح‌های فنی وزارتخانه‌ها را با استفاده از بورس‌های کوتاه‌مدت یک تا سه‌ماهه یا بورس‌های تحصیلی بلندمدت یک تا دو ساله برای آشنایی با فعالیت‌های مشابه به آمریکا اعزام دارد. در این ایام، زنده‌یاد کریم ساعی بنگاه جنگل‌ها را تأسیس کرد، این استاد بزرگ با تمام توان برای پیشرفت جنگل‌های ایران مشغول تلاش و جدیت بود، از جمله سعی داشت که از کمک‌های فنی اصل چهار هر چه بیشتر استفاده شود. از این رو علاوه بر احداث چند نهالستان و همکاری با پروژه مشترک جنگل‌کاری، چند نفر از کارمندان ارشد بنگاه جنگل‌ها نیز برای گذراندن بورس‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت تحصیلی انتخاب و به آمریکا اعزام شدند. در سال‌های بعد و در دنباله این برنامه، اینجانب نیز از فرصت‌های مذکور استفاده کردم و با فعالیت‌های مختلف جنگل‌های آمریکا آشنا شدم. به خصوص نحوه تعلیمات جنگلبانان (Rangers) و شرایط آموزش در آنجا که برای اینجانب بسیار جالب بود. زیرا فارغ‌التحصیلان فوق در اداره امور جنگل بسیار کارآمد و موفق بوده و تمامی امور احداث، مدیریت و نگهداری پارک‌های متنوع جنگلی، اقدامات حفاظت و حمایت از جانداران و شکار جنگلی، امور عمرانی، راه‌سازی و استحصال چوب و خلاصه تمامی فعالیت‌های مهم مربوط را بر دوش داشته و به‌نحو احسن از عهده همه مسئولیت‌های محوله برآمده و در بین مسئولین و مردم محبوبیت و احترام داشتند. توضیح آنکه این موفقیت تنها به‌نحوه آموزش و تعلیم این کار جنگل‌بانی بستگی داشت، بدین معنی که دانشجویان تعلیمات نظری را به‌طور عملی در اردوگاه‌های موقت و ثابت جنگلی زیر نظر مربیان و استادان کارآزموده بسیار دقیق تمرین کرده و از حالت دانشجوی و کارآموز به یک فرد متکی به‌خود و کارآمد تبدیل می‌شدند. در این احوال بنگاه جنگل‌ها برای تربیت کادر فنی، کلاس‌های کوتاه‌مدت جنگل‌بانی یا کمک‌مهندسی تشکیل داد و سعی داشت تکالیف پیچیده مربوط به اداره جنگل‌ها را با این کار به مرحله اجرا درآورد. توضیح آنکه در این برهه از زمان، با کمک چند کارشناس جنگل‌بانی سازمان خواربار و کشاورزی جهانی (FAO) که در سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور مشغول خدمات بودند، نحوه استحصال و بهره‌برداری از جنگل با شیوه‌های صحیح و علمی و عملی مورد توجه قرار گرفته و بهره‌برداران جنگل به‌جای استفاده از وسایل ابتدایی تیر و حمل مقطوعات چوب با چهارپایان بارکش، متوجه طرح‌های جنگل‌داری جامع شامل راه‌سازی، امور احیاء و عمرانی و استفاده از بولدوزر و تله‌فریک برای حمل مقطوعات به کنار جنگل شده بودند. بی‌شک در این احوال وجود یک کادر کارآمد جنگل‌بانی برای مدیریت و اداره امور جنگلی به‌شدت احساس می‌شد و خود این وضع موجب شد تا گزارش تفصیلی اینجانب درباره آموزش و تعلیمات جنگلبانان مورد توجه و عنایت بیشتر مسئولان بنگاه جنگل‌ها قرار گیرد و اقدامات جدی در این باره شروع شود. به‌طور اختصار نتیجه تلاش و پیگیری شبانه‌روزی به اینجا منتهی شد که سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مربوطه برای احداث یک مؤسسه آموزش جنگل‌بانی مجهز علاقه‌مند شده و در یک پروژه مشترک هر یک سهم

منابع طبیعی، سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور یا وزارت کشاورزی به مأموریت‌هایی که با موضوعات مربوط به جنگل یا کارگاه‌های آموزشی در کشورهای مختلفی همچون آمریکا، کانادا، روسیه، آرژانتین، رومانی، آلمان، یوگسلاوی، چکسلواکی، ایتالیا، فنلاند و امارات برگزار می‌شد، اعزام شد. همچنین برای شرکت در جلسات منعقد در سازمان خواربار و کشاورزی جهانی در رم به‌منظور رسیدگی به وضع کمک‌های فنی سازمان مزبور به سازمان جنگل‌بانی ایران، بارها به ایتالیا اعزام شد. در سال ۱۳۵۸ برای رسیدگی به فعالیت سازمان جنگل‌ها و مراتع در پروژه مشترک جنگل‌کاری و رفع اشکالات به ابوظبی اعزام شد. همچنین ایشان سابقه تعلیم و تدریس در تمام کلاس‌های کمک‌مهندسی جنگل و جنگل‌بانی منعقد به‌وسیله سازمان جنگل‌ها و مراتع و نگارش و تدوین جزوه‌های فنی آموزشی برای دوره‌های آموزشی مزبور به‌خصوص دوره‌های آموزشی گارد جنگل را در کارنامه علمی خود دارد. نگارش کتاب «استفاده از سیلاب برای احداث مرتع و جنگل» و کتاب «حفاظت و حمایت جنگل» از دیگر فعالیت‌های علمی مهندس عابدی است.

شکل ۳- ابلاغ احکام معاونت فنی و معاونت طرح‌ها و برنامه‌های سازمان جنگل‌بانی ایران تاریخچه آموزشگاه عالی جنگل یا دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی فعلی

شاید بتوان گفت یکی از بارزترین اقدامات و مسئولیت‌های مهندس عابدی اقدام در راستای تشکیل آموزشگاه عالی جنگل و مرتع گرگان بوده است. تاریخچه تشکیل دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان که در گذشته به آموزشگاه عالی جنگل و مرتع گرگان معروف بود، به قلم بنیان‌گذار آن مهندس محمد عابدی شیرازی به این شرح است: «به‌طور کلی درباره تأسیس این مؤسسه تاکنون آن‌طور که باید و شاید حقایق ذکر نشده است. از این رو ابتدا سعی شده که به اختصار به این وقایع اشاره شود. بعد از خاتمه جنگ جهانی دوم، فاتحان جنگ به‌جز ایالات متحده آمریکا به‌نحوه بسیار شدید گرفتار عواقب شوم جنگ شده و همگی احتیاج به کمک‌های فوری در همه زمینه‌ها داشتند. در این احوال کشور آمریکا در اوج قدرت و سرمست از فتح و پیروزی، روزگار خوش و به‌قول مورخین ایام طلایی تاریخ خود را تجربه می‌کرد و برای کمک به کشورهای آسیب‌دیده در عین حال بهره‌برداری از این موقعیت جهانی و توسعه نفوذ و منافع خود، چند طرح کمک‌های مالی و فنی تدوین و تصویب کرده و به مرحله اجرا درآورد. از آن جمله طرح مارشال که بیشتر شامل کمک‌های مالی به کشورهای اروپایی بود و دیگری طرح اصل چهار ترومن که شامل کمک‌های فنی و کارشناسی به تعدادی از کشورهای جهان همچون ایران بود. از این جهت سازمانی به

کمک‌های خود را مشخص و تعهد کرده و به مرحله اجرا درآوردند که شرح اجرای آن به قرار زیر است:

۱- کمک مالی اداره اصل چهار: تدوین پروژه جامع اصلی شامل کلیه جوانب، از جمله تعیین محل‌های مناسب برای استقرار آموزشگاه و اردوهای جنگلی موقت و ثابت در منطقه شمال، تأمین ابزار آموزشی ضروری برای بهره‌برداری و استحصال جنگل، راه‌سازی، نقشه‌برداری، محاسبه چوب و رشد جنگل، تعدادی وسایل آزمایشگاهی نظیر میکروسکوپ، استریوسکوپ، دوربین، چند مدل کوره‌های زغال، چادرهای صحرائی و وسایل خواب برای استقرار دانشجویان در اردوگاه‌های جنگلی و بالاخره تأمین تعدادی بورس تحصیلی برای آموزش مدرسان و استادان حال و آینده آموزشگاه. اداره اصل چهار برای تدوین یک پروژه کامل و جامع و انجام تعهدات خود تمامی امور مذکور را به دانشکده جنگل لوگان، دانشگاه ایالتی یوتا آمریکا واگذار کرد. توضیح اینکه تمام امور

شکل ۴- مهندس عابدی (فرد وسطی) و احمد علی احمدی، وزیر کشاورزی و عمران روستایی (فرد سمت راست)

کمک فنی آمریکا به سازمان جنگلبانی از جمله امور مربوط به تأسیس آموزشگاه به یکی از جنگلبانان دانشمند به نام هنری کرمین واگذار شده بود و نامبرده با تشریح مساعی سازمان جنگل‌ها به‌خصوص استاد کریم ساعی امور فنی مشترک را با علاقه و مدیریت بسیار به انجام می‌رسانید. رئیس دانشکده (لوگان - یوتا)، پروفیسور لوئیس ام ترنر، که شخصی مطلع، بصیر و محقق سرشناس بود، به ایران وارد شد و چندین ماه برای اجرای هدف‌های فوق به مناطق شمالی سفر کرد و با تلاش بسیار موفق شد تمام هدف‌های تعیین شده مربوط به تعهدات اصل چهار را به مرحله اجرا درآورد.

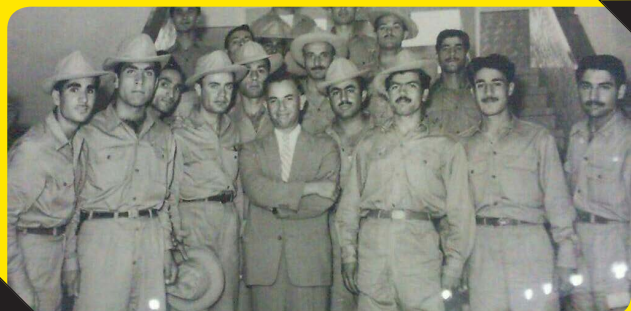
۲- کمک‌های سازمان برنامه: تصویب طرح جامع دانشکده، تأمین تمام هزینه‌های شبانه‌روزی و تکمیل تدریجی تمامی ساختمان‌های ضروری اعم از اداری، فنی و مسکونی.

۳- کمک سازمان خواربار و کشاورزی جهانی: استادان و مدرسان مشروحه زیر با هزینه سازمان فائو به ایران اعزام و طبق برنامه مدون در رشته‌های مختلف مشغول به تدریس شدند: استادان محمد تقوی از هندوستان، خطک از پاکستان که پس از فراغت از تدریس در آموزشگاه با سمت سفیر پاکستان در ایران مشغول خدمت بود، استریت (انگلستان) رئیس بازنشسته مدرسه عالی جنگلبانی در سیراکیوس قبرس که به توصیه و معرفی فائو به ایران وارد و با هزینه سازمان جنگلبانی کشور به تدریس مشغول شد؛ و اسکار هوهنبروک از اتریش که اکثر عملیات و تعلیمات حرفه‌ای جنگلبانی به‌عهده نامبرده بود. همه مدرسان مذکور

به زبان انگلیسی تدریس می‌کردند و هر یک دستیارانی داشتند که به زبان انگلیسی تسلط کامل داشتند. هزینه این دستیاران به‌وسیله سازمان جنگلبانی تأمین شده بود.

۴- کمک‌های سازمان جنگلبانی: عبارت بود از پرداخت تمام هزینه‌های مربوط به کادر مدیریت و اداری و مالی و کارگران و مدرسان موقت، اختصاص یک ساختمان دو طبقه نوساز و چند هزار متر زمین و محوطه و یک ساختمان اداری در بدو تأسیس آموزشگاه در گرگان. همچنین اختصاص چند جنگل دولتی در مناطق گرگان و لاجیم مازندران با وسایل حمل و نقل ضروری برای استقرار اردوگاه‌های ثابت و موقت. تأمین هزینه مدرسان موقت که در زیر به اختصار از آن‌ها یاد می‌شود: استادان غلامعلی بنان، ناصر مجتهدی، ضیاءالدین رشیدی، رضا ملکی، یحیی نظیری و ناصر گل‌سرخ که بعدها به وزارت منابع طبیعی منصوب شدند. »

در یازدهم مهرماه ۱۳۳۶ آموزشگاه عالی جنگل و مرتع توسط وزیر

شکل ۵- دانشجویان آموزشگاه عالی جنگل و مرتع - گرگان دهه ی ۳۰

کشاورزی در گرگان افتتاح شد (شکل ۵). این آموزشگاه در سال ۱۳۵۵ به مدرسه عالی منابع طبیعی تبدیل و پس از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۸ با موافقت وزارت کشاورزی و وزارت علوم، مدرسه عالی به وزارت علوم ملحق و زیر پوشش دانشگاه مازندران به دانشکده منابع طبیعی تبدیل شد. دانشکده منابع طبیعی گرگان در سال ۱۳۶۷ به مجتمع دانشگاهی علوم کشاورزی و منابع طبیعی ارتقا یافت و از دانشگاه مازندران منفک شد. در سال ۱۳۷۱ این مجتمع دانشگاهی به دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی تبدیل شد و اکنون در این دانشگاه ۱۰۷ رشته تحصیلی شامل ۳۶ رشته کارشناسی، ۴۴ رشته کارشناسی ارشد و ۳۰ رشته دکتری تخصصی دایر است.

در پایان لازم می‌دانم از جناب آقای مهندس محمد عابدی و خانواده محترم‌شان که این جانب را به حضور پذیرفتند، تشکر و قدردانی ویژه داشته باشم. همچنین از جناب آقای مهندس تاجیک (از بستگان نزدیک آقای مهندس عابدی) که از کارشناسان بازنشسته و پیشکسوت سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور هستند، به پاس زحمات زیادی که در تهیه مدارک و سوابق متحمل شدند و نیز سرکار خانم مهندس ایمانی عضو محترم شورایی تشکر و قدردانی می‌کنم.

منابع

مصاحبه حضوری با مهندس عابدی شیرازی در تابستان ۱۳۹۵ و مدارک و سوابق شخصی ایشان که در اختیار قرار گرفت.

سایت رسمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان به آدرس:

<http://www.gau.ac.ir>